

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

# TISZÁNTÚL

## POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 5.

### Az állami jólét alapja.

(V. I.) Divatos jelszónak könnyen felülnek tanultak és nem tanultak egyaránt. A vallástalanság különböző tévtanai, fattyuhajtásai társadalmunkban lépésről-lépésre tért bódítanak s ezzel aztán nemcsak az egyének lelki megnyugvását, megelégedését döntik meg, hanem az állami rendet, a közbiztonságot, az állam alapköveit is megingatják.

Rá kell mutatnunk, milyen mértékben veszélyezteti a tömegek hihetlensége a társadalmi rendet, az állam alapzatát.

Az életben igen sokan kisebb-nagyobb okok miatt eldobják maguktól a legdrágább kincsüket, az életet, mert nincs amiben vigaszt találjanak s így a kétségbeesés karjai közé jutnak.

Az emberek nagy tömege nem azért rabol, gyilkol, mert nem tudja mi vár rá, hanem azért, mert kihalt lelkéből a vallásos érzés. E sorok írója nem rég hallott ilyen kifakadást: »Megölném, mert amit a törvény reám szab, azt az egy pár évet kenyér mellett a börtönben le-

ülném, de — félek az Istentől. Nem akarom a lelkemet kárhozatba dobni.«

Mi mentette meg ezt az embert gyilkos szándékának megvalósításától? A törvény ereje? Nem. A hite. Igaza van tehát Hegelnek, a mikor azt mondja, hogy »összes törvényeink legfőbb érvényüket a vallásban bírják.«

A vallást nem pótolja semmiféle nálunk divatos elméleti irány.

Nem pótolja a vallás hiányát az ugynevezett független modern erkölcsan, nem a jellem vagy becsület, mert mindezek frázisok és csak akkor van tartalmuk, ha alapjuk a vallás.

Igy lazulnak meg napjainkban a család kötelekei. A hittel mítsem törődnek. Az így fölnevelkedtek féktelenek, szélsőségekre hajlók könnyen áldozatul esnek a kísértéseknek. A mai divatos vallástalanságnak tehát áldozata lesz a jövő nemzedék.

Ma még csak lazulnak a kötelekek, de ha a vallásos érzület vissza nem tér a családba, akkor a kötelekek bomlásnak indulnak, s ezek majd elvadult nemzedéket fognak szülni.

Egyik országgyűlési beszédében azt mondja a legnagyobb magyar gondolkodó Eötvös: »A vallásosság legszorosabb ösz-

szeköttetésben áll az állam jólétével annyira, hogy az állam sohasem állhat biztosabban, mint mikor a polgárok valóságos érzületére támaszkodik.«

A szociálizmus, kommunizmus és nihilizmus tanok hívei, valamint a modern, haladóparti és radikális sajtóorgánumok száműzni óhajtják a vallást még az iskolából is.

A hitelenség az önzésnek, stréberségnek, ingadozásnak alapja. Az állam pedig, amelynek polgárai féket nem ismernek, a kard hegyét tartja önmagának irányítva. Az ilyen polgárok a törvényt sem fogják respektálni. Az lesz szabad, helyes kinek-kinek, amit maga elé szab. Így keletkezik majd a társadalmi rend teljes felbomlása, s az állam biztonságának megrendítése, később pusztulása.

Igen természetes, hogy tudva és ismerve a vallástalanság káros következményeit nem nevezheti magát hazafinak az, a ki a vallásos érzelmek csökkentésén dolgozik.

És aki mégis ezt teszi, annak vagy nem kell haza, — vagy tudatlan, mert nem ismeri munkájának a messze jövőre kiható káros következményét.

### „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

#### A dagály után.

— Angolból. —

I.

Tökéletes nyári alkony volt Scalen Porthban. Lutterell George elégedetten dőlt végig a csendes kis szálló előtt kikötött függőhintán. Boldogan nézett bele a kék égbe s elgondolkozott. Pár perc múlva halk lépések zavarták meg a csendet. Nyulánk, gyönyörű nővési leány jött ki a fogadó ajtaján s a házat szegélyező kert kapuja felé tartott. Utja a függőhinta közvetlen közelében vitte őt el s rámosolygott a lustálkodó fiatalemberre.

A férfi visszamosolygott rá és úgy érezte, hogy az álom kiment a szeméből.

— A faluba megy? — kérdezte tőle.

— Igen, uram, — válaszolta a leány szerényen.

— Akkor én is megyek. — És a férfi felugrott helyéről.

A leány türelmesen megvárta, míg megtöltötte angol pipáját s miután rá is gyújtott, elindultak.

— Hányszor kértem már rá, hogy ne nevezzen »uram«-nak? — kezdte a férfi.

— Ha máshol találkoznánk, nem nevezném úgy. De itt, minthogy a fogadós leánya vagyok, kötelességem az udvariasság határait betartani. Meg aztán ön segíthet nekem a latintanulásban is.

— És ugye olyan öregnek tart, mint Mathusalem volt?

— Mathusalem nem lett volna képes egy öt méter magas kerítést keresztülugrani.

A fiatal ember elégedetten mosolygott:

— Csak a gyakorlat teszi, — mentegetőzött szerényen, azután hozzátette: — Már például azt a sziklát körüluszni képtelen lennék.

— Hát ezt már ki mondta el önnek? — kérdezte a leány pirulva. — Akkor még gyermek voltam és senki sem törődött velem, azt tettem, ami nekem tetszett.

— Minek mentegeti úgy magát? Hiszen nincs benne szégyelni való. Hallottam különben, hogy a maga családjának minden tagja vakmerő.

A leány nem válaszolt. Nem szerette, ha a családját említették előtte. Restelte önmaga előtt is, de úgy volt, hogy szégyelte, hogy abból a csontos, erőszakos, durva családból származott. Az anyja tetőtől-talpig urinó volt

ugy származásra, mint modorra s ő is annak a külsőjét és jellemét örökölte.

— Szokott maga kedélyhullámzásokat érezni? — kérdezte a leány kis szünet után.

— Nem, — válaszolta a férfi. — én nagyon erős idegzetű családból származom. Még a jelszavunk is az: »Csak hidegvérrel.«

— Milyen szerencsés. Lásza, én gyűlölöm a változó kedélyeket.

— Pedig én azt hiszem, hogy ez a nőknél napirenden van.

— Tulságosan nagy a meleg! — kiáltott fel a leány szeszélyesen, — vissza fogok térni. Lutterell elmosolyodott.

— Ezt nevezi tehát kedélyhullámzásnak. Azért sétáltatott le a dombon ebben a hőségben, hogy most újra felmásszak rája.

— Nem kértem rá — tört ki a leányból haragosan, azután szeliden hozzá tette: — Bocsásson meg. Magam sem tudom, miért lettem ilyen türelmetlen. Folytassuk tehát az utunkat.

— De már ha visszafordultunk, akkor csak menjünk vissza, — válaszolta a férfi alázatosan.

A leány egy percre megállott. Látta, hogy a férfi nem hajlandó ismét visszafordulni. Még egy pár lépést tett a falu felé, azután ő is visszafordult és szerényen követte őt a fogadó irányában.

## Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador stb. siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirlombok és sirkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sirkő gyár.

Kolozsvár, Dézsma utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiók telepek:

Déva. Nagyszében, Bánpaták.

**Návay Lajos beszámolója.** Návay Lajos, a battonyai kerület képviselője, a képviselőház alelnöke vasárnap, a hó 4-én tartotta meg beszámolóját kerülete székhelyén, Battonyán. Mint Battonyáról jelentik: Návay képviselő délelőtt 10 órakor érkezett meg. A vasutnál nagy tömeg várta, hol üdvözölték őt. Délelőtt fogadta Návay a küldöttséget. Délben a korona szállóban bankett volt. *Vertán Etele*, a függetlenségi-párt elnöke felköszöntötte őt, mire Návay válaszolt.

— Az igen hű polgárságnak arra kell törekedni, hogy kivegye részét abból a tevékenységből, mely a haza üdvét célozza. A koalíció bebizonyította alkotó és kormányképességét. Teljes meggyőződésemmel ragaszkodom Deák elveihez és nagy hagyományaihoz. A lefolyt évben nem alkottattak ugyan különös törvények, de sok oly becsületes munkával gyarapodott hazánk, melyet eddig nélkülöztünk. Kijelentem, hogy az alkotmánybiztosító törvényjavaslatok elé a legnagyobb reménnyel nézhetünk. *Andrássy politikai becsületét* kötötte e kérdéshez és a legközelebbi ülészakban kerül tárgyalás alá, melyek ép úgy védik a király, mint a nemzet jogát.

## A gyermek-kórház működése.

A május hóban megtartott igazgató választmányi ülés alkalmából már megemlékeztünk arról az áldásos munkáról, amelyet a nagyváradi »Szarovszky« alapítványi gyermek-kórház kifejtett az 1906. évben.

Ezen fontos közegészségügyi intézményünk páratlanul áll a vidéken s hogy mily jótékony hatással van közegészségügyünkre, azt híven tükrözi vissza az intézet igazgatója által most szétküldött jelentés, amelyet az intézet kiváló igazgató-őrfőnöke állított össze.

### II.

Lassan multak a napok és velük a szép verőfényes idő is. Lutterell György mindennap elhatározta, hogy másnap utazik Scalen Porthból, ahová t. i. csak pihenni jött, de valami fogva tartotta. Igaz, hogy a fogadós leánya bájos, kiismerhetetlen finom nuance u leány volt de nem akarta elhinni, hogy a latin órák vannak reá olyan varázsszal, hogy fogva tartják őt. Mert a leány valami vizsgára készült és a latin nyelvben George segített neki. Sokat össze is veszték s egyszer, mikor egy heves vita után a leány alázatosan, önnyes szemekkel bocsánatot kért tőle, a férfi egy pillanatnyi márnak engedve, megcsókolta a leány ajakát. Az a sokat mondó csend, amely helytelen tettét követte, sokat elárult előtte és elhatározta, hogy a jövőben óvatosabb lesz.

Egy reggeli postával finom, pecsétetes levél érkezett a számára. Egyik nagynénje, a kinek ő volt egyetlen örököse, írta neki, hogy kedves, szép, vagyonos feleséget keresett a számára s elvárja, hogy csakhamar eljön és meghódítja a leányt.

Unottan dugta zsebre a levelet és ment a Jess keresésére. Ott találta a rendes helyén, az ablak előtti íróasztalnál.

— Oh ez a hóbertos Dido! — kiáltott fel a leány, mikor megpillantotta őt. azután becsapta az előtte fekvő könyvet.

— Hát így tanul latinul? Ahelyett, hogy ígéretet ragozna. Dido megható históriáját olvassa?

— Megható? Akkor nem jól értettem. Remélem, rossz vége lesz neki?

— A maga igazságszeretetét mi elégitené ki?

— Feleségül adnék neki egy rozindulatu, csunya, de gazdag nőt.

— A mit itt emlit, körülbelül az én sor-

Az érdekes jelentésből adjuk a következő részt:

A bejáró betegforgalom ez évben ismét tetemesen emelkedett, világos jelöl annak, hogy a kórház ily irányu humanus működése a szegényebb néposztályban állandóan nagyobb tért hódít. A bejáró betegek száma az elmúlt évben összesen 2196-ra emelkedett. Az intézet ily irányu betegforgalmának fejlődésére nézve az összehasonlítás kedvéért megemlítem, hogy az ambulans betegek száma az első évben 816, a második évben 1305, a harmadik évben 1877 volt, a mult évben tehát az előző évhez képest is 319 beteggel jelentkezett több az ingyenes rendelő órákon; az első évhez viszonyítva pedig 3 év alatt majdnem megháromszorozódott. Hozzátehetem, hogy a folyó évi első 4 hó betegforgalma ismét tetemes emelkedést mutat az előző év hasonló szakához viszonyítva, úgy hogy ma már valóságos tömegek vonulnak fel délutánonként a mi szerény méretű rendelő intézetünkbe. Ha tekintetbe vesszük, hogy az intézetünket látogató szegényeknek ingyen gyógyszer nem nyújthatunk, ugy a látogatottság fokozódása minden esetre arra mutat, hogy mi a beteg gyermekek iránti emberbaráti kötelességünket olyan módon teljesítjük, hogy azt még a kisebb intelligenciájú szegény néposztály is kellőleg tudja értékelni.

A mult évi 2196-ot kitevő ambulans betegforgalom természetesen ismét nem jelenti a betegrendelések számát, mert hiszen egy-egy beteg gyermek ismételtén, néha heteken át, naponként keresi fel a rendelő órát. Er e nézve azonban pontos feljegyzéseket nem végeztünk. A mult évben jelentkezett 2196 ambulans beteg között 1183 fiu- és 1013 leánygyermek szerepel. Egy évben aluli volt 946, 1—3 évig terjedő kora 676, 3—7 évig terjedő kora 354 és 7—10 évig terjedő kora 220. Az ingyenes rendelést tehát három negyed részben a 3 évben aluli beteg gyermekek veszik igénybe.

A látogatottság most is a nyári hónapokban volt a legnagyobb, tehát májustól szeptemberig, a minnek oka nem a betegülések nagyobb számában, hanem a kedvező időjárásban fekszik, lévén ilyenkor a beteg gyermekek

som lesz, — válaszolt George mély sóhajjal s újra elővette a nagynénje levelét.

Egy percnyi csend után a leány erőltetett, nyugodt hangon megkérdezte:

— Tehát elutazik?

— Jobb minél előbb tulesni rajta, — gondolta magában a fiatal ember, azután hangosan megjegyezte:

— Holnapután Marienbadba kell utaznom. Jövő évben talán újra . . .

A leány félbeszakította:

— Remélem, kellemesen telt el itt az ideje?

— Nagyon, — válaszolta amaz elfogulatlanul. — Különösen ezekre a latin órákra fogok majd egészen kellemesen visszagondolni. Az »egészen« szót egy kis nyomtatékkal ejtette ki, de a leány úgy tett, mintha nem venné észre és a pennája után nyult, hogy tovább írjon.

A férfi zavarodottsága teljesen elmúlt, nekidőlt háttal az ablaknak és kutatólag nézett a leányra. Egyszerre csak elmosolyodott. A Jess kezében szótár volt ugyan, amelyben szorgalmasan keresgélt ugyan, de a könyv fordítva volt a kezében.

— Édes gyermekem — szólott hozzá Georges atyai hangon — rendes szokása önnek a könyveket fordítva olvasni?

A leány indulatosan felugrott helyéről. Egy percig szótlanul nézett a férfira, azután megeredtek a könnyei és szenvedélyesen felkiáltott:

— Mennyire gyűlölöm őnt!

E szavak után kiszaladt és becsapta maga után az ajtót.

— Különös leány — jegyezte meg Lutterell közönyösen. — Valósággal tüzet fuj és a mellett tulságosan őszinte. De micsoda szemek vannak, milyen istennői alakja. (Vége köv.)

beszállítása tetemesen könnyebb. Általánosságban a bejáró betegek száma a nyári hónapok alatt havonként átlag 200-an felül, a többi hónapokban átlag 200-an valamivel alul állott.

Az ingyenes betegek jelentékeny része vidékről került be, a kik, épen mert vidékiek, gyakran soron kívül a délelőtti órákban is el lesznek látva orvosi tanácssal, ha azt állapotuk sürgősen megköveteli.

A fekvő betegek tekintetében az elmúlt évben mutatkozik először tetemes emelkedés. Ez természetszerűleg arra vezetendő vissza, mint már említém, az elmúlt évben már a fel-emelt ágyszám, t. i. 32 állott rendelkezésünkre. A fekvő betegek száma ennek megfelelőleg az előző évi 253-ról, 336-ra emelkedett. A emelkedés tehát 83-at tesz ki. Ezek közül 22 az előző 1905-ik évről maradt vissza a kórházban, 314 pedig újonnan lett felvéve. A 336 fekvő beteg közül belgyógyászati eset volt: 198, sebészeti és testgyógyászati eset 110, szembeteg 23 és fülbeteg 5.

Nemre nézve: 161 fiu, 175 leány. Korra nézve: egy évben aluli 12, 1—3 évig terjedő kora 109, 3—7 évig terjedő kora 124, 7—10 évig terjedő kora 91.

Az ápolási napok száma összesen 10108 volt, 2483 ápolási nappal több, mint az előző évben. Egy-egy beteg átlagos ápolási időtartama 30 nap. Átlagos napi beteglétszám 277.

Az átlagos ápolási időtartam nálunk tavaly is 30 nap volt. Ha ez talán néhány nappal több, mint egyéb kórházak átlagos ápolási tartama, ugy ennek oka abban fekszik, hogy nálunk már az ágyak viszonylagos csekély számánál fogva is csak súlyos betegek kerülnek felvételre, könnyebb betegek ellenben az ambulans kezelésre lesznek utalva. Súlyos betegek természetesen jóval hosszabb ápolási tartamot igényelnek, s ha tekintetbe vesszük, hogy az elmúlt évben többek között 32 typhus betegünk volt, a kik maguk 1500 ápolási napot vettek igénybe, ugy érthető, hogy nálunk az átlagos ápolási időtartam valamivel nagyobb.

Az elmúlt évben fekvő betegként kezelt 336 gyermek közül elbocsátott 286; meghalt 28, és a kórházban visszamaradt a folyó évre 22.

A 286 elbocsátott közül gyógyultan hagyta el az intézetet 201 azaz 64 százalék, javultan 69 azaz 22 százalék, javulatlan állapotban 16 azaz 5.1 százalék. A halálesetek aránya az összes kezelt betegekhez viszonyítva 8.03 százalék, a mi tekintettel arra, hogy eseteink legnagyobb része a súlyos megbetegedés jellegével bírnak, még mindig kedvezőnek mondható.

A sebészi megbetegedések száma az összlétszámhoz viszonyítva évről-évre emelkedik s az elmúlt évben az összes esetek 32.7%-ára rugott. Ez kétségkívül annak a sikeres működésnek tulajdonítható, melyet az intézet kiválóan szakképzett és ügybuzgó műtőorvosa dr Rác Miksa műtőorvos kifejt. Tényleg a sebészeti műtétek száma is fokozatosan emelkedik, úgy hogy műtőorvosunk az elmúlt évben már 122 kisebb-nagyobb műtétet végeztetett. Miután dr Gergely D. ur az elmúlt évben rendszeresen bejáró segédorvosi teendőket végzett, így a műtéteinknél már nélkülözhetjük a külső segítséget.

A sebészeti kezelés a fekvő beteganyagon kívül meglehetősen nagy arányokban öleli fel az ambulans kezelést is, melyet naponként reggel 8 és 9 óra között ugyancsak dr Rác műtőorvos végez. Ezen ambulans anyagot részben a könnyebb sebészi megbetegedések szolgáltatják, melyek a kórházi fekvő kezelést nélkülözhetik, részben olyan esetek, melyek előzőleg kórházi fekvő betegként lettek kezelve, de bajuk javulásával, vagy mert az élelnebb betegforgalom miatt helyszükség áll be, kiadatnak s bajuk teljes megszűntéig a folytatólagos kezelésre bejárnak.

Szemészeti kérdésekben most is dr Waldmann Béla szemorvos, intézetünk főrendelő orvosa volt szíves bennünket szakavatott tanácsaival támogatni; dr Fisch A. törvényszéki orvos pedig fontosabb esetekben

a tudományos boncolást volt szíves teljesíteni.

A gyermekkorház fennállásának első négy éve alatt ambulans kezelésben részesült összesen 6194 beteg gyermek, fekvő betegként kezeltetett összesen 1018, együttesen 30822 ápolási nappal. Egy-egy beteg átlagos ápolási időtartama 30,3 nap volt. A 1018 fekvő beteg közül elbocsátott 920, meghalt 76, a folyó évre visszamaradt 22. Az elbocsátottak közül gyógyultan hagyta el az intézetet 6626 százalék, javultán 20,2 százalék és javulatlan állapotban 5,82 százalék. Az átlagos halálozási arányszám az első négy év alatt 7,63 százalék.

## Komikus zászlóavatási ünnepély.

— Operett rendőri assistálással. —

A szegény munkás népnek a szociálista vezetők már annyira elcsavarták a fejét, hogy képtelen józanul gondolkodni. A kecsegtető szövegek a legvérmesebb reményeket keltik a szegény emberekben egy jobb jövő iránt, amikor már alig kell dolgozni s munka nélkül is boldogok lesznek, mert felszabadulnak az urak jáрма alól.

A boldogító eszmék hangoztatása közben azután a vezető próféták egymás között is meghasonlanak s mindenik a saját táborába akarja gyűjteni a munkásokat.

Igy keletkezett a Mezőfi-téle munkás védő szövetség a nemzetközi szociáldemokratákkal szemben.

Az újjászervezett szociálisták (Mezőfisták) Nagyváradon is próbáltak helyi csoportot létesíteni, azonban ez nem sikerült. Alig néhányan sorakoztak az új jelszó körül, amely lényegében azonban kevésbé tér el a nemzetközietől, mert csak éppen a cím változik. Ugyanis a »nemzetközi« jelszót nem használják, hanem újjászervezetteknek nevezik magukat.

A megalakult új helyi szervezet így beadta a kulcsot, de annak elnöke gondolt egy nagyot, hogy még néhány hiszékeny embert becsapjon s egy jó murival bucsúztassa el a végelgyengülésben kimult szervezetet.

Parádés bucsúztatót rendezett, amelyhez még a papi segédkezést is sikerült kieszközölnie.

Néhány könnyen hívó, felültetett részben uri ember adta a zászlóhoz és a murihoz az alkotmányos költségeket, akiket sikerült a zászló céljára nézve félrevezetni.

A zászló avatás után a Potykában nagy murit rendeztek. Az egész aktusnál pedig a rendőrség képezte a díszőrséget, annál impozánsabb módon, mert több volt a rendőr, mint az »ünnepelő közönség«. Az operettbe illő ünnepségre ugyanis Lőrinczy Gyula tb. alkapitány, Kápolnay Gyula rendőrbiztos és Becsey Ignác r. őrmester vezetése alatt 16 rendőr vonult ki, míg a négy vezérférfiun kívül a közönség majdnem tíz tagból állott. De volt még egy budapesti »kiküldött, aki az ünnepi beszédet tartotta. Hangos volt a Potyka, egészen a mulatság végéig, amikor a négy vezérférfi között nézetkülönbség merült fel.

Igy került a dolog a rendőrség elé s a főkapitány is tudomást szerzett a nagy zászlóavatási ünnepélyről.

A komikus esetet a rendőri sajtóiroda a következő jelentésben tárgyalja:

»F. Tóth István és Bódi Lajos földmives munkások panaszt emeltek a főkapitánynál, Takács József elnök ellen, akinek biztatására a múlt héten vagy hat napon át zászlóra gyűj-

töttek, de aki fáradozásukkal megérdemelt napidijaikat nem akarja kiutalni. Az érdekes panasz tegnap délután, a kihallgatások során valósággal szenzációs fejleményévé vált, mert ezen kihallgatások során a következő dolgok derültek ki:

Néhány hónappal ezelőtt megalakult Nagyváradon is az országos munkásvédő szövetség helyi csoportja (az ugynevezett Mezőfisták) Tóth József elnöke alatt. A megalakult helyi csoport azonban a tagok részvétlensége miatt nem igen virágzott és miután a tagdíjak nem folytak be, ezelőtt egy héttel feloszlott a helyi csoport.

Természetes dolog, hogy a feloszlást be kellett volna jelenteni az elnöknek, a hatóság-hoz, hogy az egyesület vagyona felszámoltassék, de még természetesebb, hogy Takács József elnök ezt nem cselekedte. Ellenben, miután a feloszlott egyesületnek mindössze 5 korona vagyona maradt, ily összeggel pedig igazán nincs mit kezdeni, felbízta F. Tóth Istvánt, Bódi Lajost és Szarka Lőrinc volt tagokat, hogy rendezzenek egy zászlószentelést, had legyen legalább lobogójuk, ha már egyesületük nincs. Fel is jegyezte a társadalom azon nemes szívű alakjait, akik ilyen alkalmatlanságokra nem késnek adományokkal és a négy férfiú vígan feljárta az elmúlt héten a várost és a zászlóra körülbelül 160 koronát össze is gyűjtött. Zászló anyául Fantáné urnót nyerték meg aki nem kevesebb mint 40 koronát adott a nemes célra.

Ezek után vettek egy zászlót 34 koronáért és azt kellő ünnepélyességgel meg is áldották vasárnap délután Sulyok István esperessel, aki lelkesen szép beszéd kíséretében avatta fel a négy gyűjtő jelenlétében az új lobogót.

A zászló avatást este táncmulatság követte, amellyel szintén járt némi jövedelem.

Eddig simán ment minden. Most jött azonban az osztozkodás, amely bonyodalmakra vezetett, mert az elnök azon álláspontra helyezkedett, hogy elégedjenek meg a gyűjtők a zászlóval és az eszem-iszommal. A gyűjtők ellenben szigorúan követelték az egy heti napszámot.

Takács József ex-elnök kihallgatása során beismerte, hogy maradt még a kiadásokon felül 50 korona pénz, de ezt ő egy majdan alakítandó új egyesület cétjaira szánta.

Csupán azzal nincs még tisztában, mint mondá, hogy miféle pártárnyalatu újabb egyesületet fog majd alakítani.

A rendőrség erre ugyan nem kíváncsi, de arra annál inkább, hogy miképpen számol el a feloszlott egyesület a beszédett tagdíjakkal egyrészt, a zászlószentelési ünnepélyvel kapcsolatosan begyűlt pénzekkel Takács József másrészt. Mért is a főkapitány a törvényes következmények terhe alatt felhívta Takács Józsefet, hogy az önként feloszlott egyesületre vonatkozó könyveket, számadásokat és a megmaradt egyleti vagyont, nem különben a zászlószentelés kapcsán egybegyűlt pénzekről való számadását 24 óra leforgása alatt bemutassa, illetve beszolgáltatassa.

A zászló egyelőre függőben marad és erre nézve utasította a főkapitány az elnököt, hogy helyezze el a zászlót — helyiség hiányában — a zászlóanyánál.

## Küzdelem az alkohol ellen.

— Háromszék vármegye akciója. —

Évtizedek agitációja révén végre eljutottunk odáig, hogy az alkohol pusztító hatásáról való meggyőződés kezd mind általánosabbá válni. Az alkohol rombolásainak szemlélete erkölcsi és közgazdasági téren aztán mindjobban sorakoztatja és tömöríti az emberiséget abba a táborba, mely a kérielhetetlen harcot felvette a tömegmérgezés ellen. Különösen a falu népében tesz az alkohol kiszámíthatatlan károkat s azért mindenképpen öröndetes jelenség, hogy újabban hazánkban számos község képviselő-testülete hozott határozatot a korcsmák és

pálinkamérések vasár és ünnepnapokon való nyitvatartása ellen.

Ez üdvös határozatok végrehajtásának azonban utjában áll egyfelől az állami pénzügy alárendelt szempontja, másfelől nem egy magyarországi törvényhatóságnak a korcsmák, sörházak és pálinkamérésekről alkotott szabályrendelete, melynek rendelkezésével a községekben a korcsmák és pálinkamérések vasárnapi munkaszünete tárgyában hozott üdvös határozatai ellenkeznek.

Háromszék vármegye thatósági bizottsága felismerve az alkoholizmus elleni küzdelem nagy fontosságát, ez akadályok elhárítása céljából július havi közgyűlésén az akadályozó szabályrendeletet akként változtatta meg, hogy a korcsmák, sörházak és pálinkamérések minden szombaton este 8 órától kezdve hétfő reggel 5 óráig karácsony, husvét és pünkösdi ünnepein pedig az ünnepet megelőző nap este órájától kezdve az ünnep másodnapját követő nap reggeli 5 órájáig zárva tartandók.

Háromszék vármegye ezt a határozatát felirat kíséretében kormányhatósági jóváhagyás végett felküldte a magyar kormányhoz és megküldte az összes törvényhatóságoknak hasonló eljárás követése végett.

Az üdvös határozat tegnap érkezett meg Biharvármegye törvényhatóságához

Reméljük, hogy az alkohol ellen való küzdelemből Biharvármegye is kiveszi előkelő részét és kicsinyes szempontoknak nem fogja alárendelni azokat a nagyérdékeket, melyeket az alkoholizmus végromlással tenyeget.

Hiszen annyi községe a vármegyének hozott már eddig is üdvös határozatot az alkoholizmus pusztításainak megfékezése ellen. Ha e határozatoknak utjában állana netán egy vármegyei szabályrendelet, azt feltétlenül és haladéktalanul meg kell változtatni.

Bizunk egyébiránt a kormányban is, hogy kicsinyes pénzügyi politikát nem fog folytatni ott, ahol az ország népének erkölcsi és fontos anyagi értékeit kell megmenteni az alkohol pusztításaitól.

## Megkardlapozott néptanító.

Nagyvárad, augusztus 5.

Egy magyar néptanító sérelméről értesülünk, ki fegyvergyakorlatra lévén bevonulva, tisztje, egy fiatal közös hadnagy szóval is, kardjával is inzultált. Valamikor a hadseregben olyan kárhózatossá szellem uralkodott, mely a katonatisztek önkényének, a brutális bánásmódnak tárt kaput nyitott. Ez a durva felfogás a katona zubbonyban sohasem az embert nézte, hanem aszerint állapította meg, hogy mit szabad és mit nem cselekedni, hogy milyen a ruha az emberen: legénységi zubbony-e avagy tiszt uniformis. Csak ilyen felfogás uralma mellett történhetett, hogy hadgyakorlatra való bevonulásuk ideje alatt a tiszt urak részéről inzultusokat voltak kénytelenek eltűrni, csupán azért, mert a legénységhez tartoztak, intelligens uri emberek, akik civilben előkelő társadalmi állást töltöttek be és akiknek kulturális tevékenysége a nemzet életében számottevő volt; még pedig eltűrni olykor oly természetű inzultusokat, aminőkhöz szokva civilben nem voltak és a melyektől uri mivoltuk, intelligens érzésük és művelt felfogásuk megborzadt.

Hinni szeretjük, hogy a jelen esetben, melynek részleteit alább közöljük, a magyar

néptanítót ért inzultus oka nem az imént jellemzett rideg katonai szellem, hanem tisztára a hevülékeny temperamentum volt, melynek hatása alatt az inzultáló tiszt hirtelen nem vette észre az egyszerű közlegényi zubbonyban az embert, a jelen esetben az intelligens magyar néptanítót, a nemzet kulturájának derék napszámosát.

A sajnálatos inzultusról több nagyváradai civiltanító, kik kartársuk sérelmét magukévé tették, ma a következő levelet küldték be hozzánk:

*Tekintetes Szerkesztőség!*

Folyó évi július hó 30-án, kedden a 37. gyalogezred ezredgyakorlatra indult két irányban. Egyik része Pecze-Szent-Mártonban, a másik része Csehi-felé, köztük a 13 napra bevonult póttartalékos tanítók.

A gyakorlat reggel fél 6 órakor vette kezdetét s tartott délután 2 óráig. Az erős gyakorlatozás okozta kimerültség miatt többen kidőlték a sorokból, sőt olyanok is voltak a kimerültek közt, kiket aztán kocsi hozott be a várba.

Csernyánszky Ferenc okleveles tanító, 8. századbeli póttartalékos, ki egyébként is alacsony termetű s rövidlábú ember, szintén kimerült volt, azonban végig csinálta dacára ennek a gyakorlatot. Midőn a kürtös jelezte a gyakorlat befejeztét, sorakoztak a katonák s ekkor történt, hogy Grátzer Lajos hadnagy a megnevezett tanítót *baromnak* és *utpbolonditónak* nevezte el. Ezzel azonban még nem elégedett meg a tiszt, hanem menetelés közben, midőn Csernyánszky póttartalékos tanító a kimerültség miatt valami kevéssel elmaradt sorjától, meg is kardlapozta.

Az inzultált tanító magának elégtételt kívánván szerezni, kihallgatásra jelentkezett a 8. század őrmesterénél. Az őrmester azonban nyilván, hogy az ügyről a parancsnokság tudomást ne szerezhesse, ezt mondta a tanítónak:

— Mig valaki a kihallgatásra engedélyt kap, addig az ügynek több fórumon kell keresztül menni, s akkor is csak az esetben juthat a jelentkező azon kegyhez, hogy kihallgatásra mehet, ha az őrmester az összes szabályzatok áttanulmányozása után szükségét látja a kihallgatásra bocsájtásnak.

Természetesen az őrmester ezen eljárása nem egyéb, mint az idő huza-vonása addig, míg a szegény megkardlapozott népbolondító is megunja a sok jelentkezést s feledésbe engedni jutni a dolgot. Kiténik ez abból is, hogy Lánosz névű póttartalékos tanítót felkérték egy bakával, beszélje reá Csernyánszkyt, hogy ne menjen kihallgatásra; az őrmester pedig 24 órai gondolkozási időt adott Csernyánszkynek a megtontolásra.

Mint hogy a póttartalékos tanító nemcsak a katonát látja megsértettnek ezen bánásmód által, hanem az egész tanítói kart, jelentkezett még három ízben kihallgatásra, de nem sikerült neki eredményre jutni.

Tekintettel arra, hogy a 37. gyalogezred jelenlegi parancsnokságának szigorúságát ismerjük, azt hisszük, hogy a jelen esetben is megtalálja az ügy helyes megoldását annál is inkább, mert a tanítók is intelligens uriemberek. — Igaz ugyan, hogy éppen a 37. gyalogezred egynemely századánál napszámos munkát is végeztettek a tanítókkal.

**Több nagyváradai civil tanító.**

## UJDONSÁGOK.

\* **Változás a prem. főgimnázium tanári karában.** Dr. Tóth-Szabó Pál, mint már jeleztük, a budapesti Norbertinumba helyeztetett át, ahol a növendékek oktatása mellett az egyetemen fog előadásokat tartani a magyar történelemnek kutatási szakmájába vágó szakterületéről. Dr. Tóth-Szabó Pált ugyanis az elmúlt

tanév vége felé habilitálták egyetemi magántanárnak a magyar nemzet történelmének 1300—1526-ig terjedő részéből. — Jászórol Nagyváradra jön tanárnak Hill József, ki pár évvel ezelőtt már a nagyváradai gimnáziumnál tanári minőségben működött.

\* **Anyakönyvi kinövezés.** Biharvármegye főispánja a szentandrási állami anyakönyvi kerületbe Fodor Viktor szentandrási segédjegyzőt teljes hatáskörrel anyakönyvvezető-helyettesé nevezte ki; a berettyószentmártoni kerületben pedig az anyakönyvvezető akadályoztatása idejére az anyakönyvvezetői teendőket ideiglenes elvégzésével Zsugovics József berettyóújfalui anyakönyvvezetőt bízta meg.

\* **Kossuth Ferenc állapota.** Kossuth Ferenc kreskedelmi miniszter, mint irtuk, napok óta beteg Herkules-fürdőn. A miniszter egy kiránduláson hült meg. Ehhez járult gróf Károlyi István halálhíre. Az oly kiváló hazafi halála az amúgy is beteg minisztert valósággal ágyba döntötte. A miniszter állapota most már javul, úgy hogy remélhetőleg e hét végén már elhagyhatja szobáját. Az elmúlt szombaton különben a fürdő vendégei szerenádokat adtak a miniszternek. Kossuth Lajos Tódor egészen jól érzi magát a fürdőn. Csütörtökig marad még, aztán Orsován hajóra ül, hogy Bázisra menjen. Innen visszautazik Olaszországba. — Szombaton Szerényi Herkulesfürdőre utazott, hogy Kossuthnak jelentést tegyen a miniszterium folyó ügyeiről.

\* **Eltiltott cigarettahüvelyek.** Werkerle Sándor miniszterelnök pénzügyminiszteri minőségében eltiltotta oly cigarettahüvelyek forgalombahozatalát, melyeknek a kincstár által gyártott, illetve forgalomba bocsájtott szivarkákkal azonos nevük vagy hasonló felírásuk van s mint ilyenek a közönség félrevezetésére alkalmasak. A miniszter ily szivarkahüvelyek forgalomba hozatalát kihágásnak minősíti, melyet a gyártmány elkobzásával és pénzbírsággal büntet. Az eltiltott szivarka hüvelyek közül leginkább előfordult hamisítványok, melyek Hyksos, Elite, Aida, Figaró és Isis jelzéssel vannak ellátva.

\* **Akiknek semmisem jut a százazrekéből.** Nagyvárad városa megcsinálta a tisztviselők és alkalmazottak fizetésrendezését, de úgy, hogy amíg a tisztviselők már most megfelelő dotációt kapnak, éppen a legszegényebb alkalmazottak: a kézbesítők és szolgák éppen semmivel sem részesülnek magasabb díjazásban, mint eddig, sőt ezeknek a szegény embereknek akként rendezték a fizetésüket, hogy most kevesebbet kapnak, mint eddig. Szinte hihetetlennek tűnnek fel ez a dolog, ha a számok oly kérelhetetlenül nem igazolnák. A városi szolgák midőn látták, hogy ilyen bökkenűséggel járt el velük a város, kérték, hogy az eddigi 80 korona segélyt adja meg részükre. A számvevő hivatal most adta meg véleményét a szolgák kérvényére. A tb. főszámvevő rámutat, hogy eddig fizetés, lakbér, drágasági pótlék és külön segély címén 890 koronát kaptak évenként, most meg csak 846 korona jár nekik, tehát 44 koronával kevesebb, mint eddig. A kérelmet méltányosnak tartja, de mivel a fizetésrendezés miatt ez év első felében már 90,000 korona deficit mutatkozik a városi pénztárban, fedezetet nem tud kimutatni. — Azonban a közgyűlés kimondotta, hogy ha a házipénztár a fizetésrendezést nem bírja meg, függő kölcsönt vesz fel, szavazzák meg a szolgáknak egyenkint a hiányzó 44 koronát s ezen összesen 264 koronát szintén a függő kölcsönből fedezzék. Tehát amíg a város többi

alkalmazottai tisztességes emelésben részesülnek, a város legszegényebb alkalmazottainak helyzetén egy fillérrel sem segít. Vagy talán a rémes drágaságot csak a fürdőkben üdülő tisztviselők érzik s a szegény embernek kenyérből sem jó ha eleget ehetik, mert megterheli a gyomrát. Így tűnik ki mindjobban az a mérhetlen igazságtalanság és kapzsiság, a melyet a városi tanács a fizetésrendezésnél elkövetett.

\* **Hazafiatlan kálvinista tanítók.** A reformátusok hazánkban tudvalevőleg büszkén kérkednek avval, hogy ők magyar vallásúak. Ez a kérkedés azt jelenti, hogy minden kálvinista par'excellence magyar és hogy a magyar hazafias érzés a kálvinisták kiváltsága, amint ezt szónokaiktól sűrűn hallani hazafias ünnepélyeken. Hogy ez a kérkedő, büszke felfogás mennyire téves, igazolja alábbi hírlünk:

Miaváról jelentik, hogy az ottani főszolgabíró 15—15 napi fogságra és 200—200 korona pénzbüntetésre ítélte Lajda Vladimir, Kulisek Pál és Simonovich Mihály ev. ref. tanítókat, mivel nemzetiségi zászlókkal díszítették tantermeiket. Fellebbezésükben azzal is védekeztek a tanítók, hogy a kis zászlók horvát színűek voltak. Nyitramegye alispánja nem fogadta el ezt a védekezést, kijelentve, hogy a horvát színeket csak horvátok használhatják és ezért az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Az elítéltek a belügyminiszterhez fellebbeztek.

Tehát akad a reformátusok közt is hazafiatlan érzés, ami azt jelenti, hogy a hazafiaság nem olyan valami, amit őszintén csak a kálvinista tud kultiválni és hogy a katholicizmusnak nem velejárója a hazafiatlanság.

\* **Elhunyt esperes-plébános.** Nagy Ignác rohonci esperes-plébános, élete 63-ik évében elhunyt.

\* **Hazafias ünnepély.** Székelyszentmihályon 1848. november 6-án a felláztatott oláhság kegyetlenül legyilkolta homoródalmási *Sebestyén* József, sepsiarósi *Barabás* János és sepsiköröspataki *Bedő* Ferenc unitárius papnövendékeket és uzoni *Bántó* Sándor gazdatisztet. A sirt, hol poraik pihennek, az idén szép emlékével jelölte meg Udvarhelyvármegye hazafias közönsége, melynek e hó 11-én vasárnap lesz meg Székelyszentmihályon ünnepélyes felavatása hazafias ünnepségek keretében. Az ünnepség rendezésében a vármegye előkelőségei foglalnak helyet élükön Ugron Akos főispánnal. A hazafias ünnepélyre Udvarhelyvármegye Biharvármegye törvényhatósági bizottságát is meghívta. A felavatott ünnepélyre tegnap érkezett meg a meghívó Bihar vármegyéhez.

\* **A villamosmű igazgatójának figyelmébe.** A nagyváradai villamosmű már régen keresztül esett az első bajokon, már szerencsére tul van az u. n. gyermekbetegségeken. A villamosmű igazgatójának gondos figyelméül tudjuk be, hogy most már alig történnek üzembavarok. Ezért hívjuk fel a figyelmét most arra a körülményre, amelyről bizonyára nincs tudomása. A Szent László-híd városrész felőli oldalán a hidon át vezetett villamoskábel egy része teljesen kint van a bádofedő lemez alól. Így nemcsak az időjárás viszontagságainak van kitéve, de, mint láttuk, a közönség is érdeklődik a kábel iránt s botokkal szurkálják. Tekintve a kábel kényes összealkotását, könnyen sérülést okozhatnak rajta még rossz szándék nélkül is s nagyobb baj kerülhet a most még könnyen kijavítható dologból.

\* **Letört bimbó.** Mélységes gyász suttogja itt. **Jeliuc** Ferenc nagyváradai műkertész és neje **Méri** Ilonát. A kis család minden örömét, az alig 10 hónapos kis fiacskájukat: **Józsikát**, elragadta a halál. A gyűgő kis ajkak örökre elnémultak s az ártatlan lélek felszállt az angyalok közé. A letört bimbót tegnap helyezték pici sírjába, itt hagyva a szerető szülők szívében a nagy bánatot. A temetési szertartást dr. **Pataky** Arnold káplán végezte.

\* **Az igazi siker.** A nagyváradai Uránia mozgófénykép-színház igazi sikerét az az óriási érdeklődés bizonyítja, amelyet a közönség tanúsít ezzel a gyorsan népszerűvé vált színházzal szemben. Vasárnap például, nem kevesebb, mint 1500 néző látogatta az Uránia mozgófénykép-színház előadásait. Ez olyan siker, amely számot tenne még a Szigligeti színház életében is. A közönségnek ezt a nagyfokú pártolását azonban meg is érdemli az Uránia, amelynek műsora annyira izléses és szép, hogy a nagyváradai családok alig találhatnak megfelelőbb szórakozást, mint aminőt az Uránia előadásai nyújtanak. Őszinte rokonszenvvel ajánljuk az Uránia kitűnő előadásait olvasóink figyelmébe.

\* **Kamarai értesítések.** A kereskedelemügyi magy. kir. miniszter urnak 48571/907. sz. leirata folytán van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy az Észak-amerikai Egyesült államok elnökének újabb rendelete értelmében az egyesült államokba exportáló cégek lakóhelyén kötött fizetési folyományát képező áruszámlák hitelesítésére azon konzuli hivatal illetékes, amelynek hatáskörébe az eladási hely tartozik. Ugyanezért figyelmeztetjük az Egyesült államokba exportáló cégeket, hogy áruszámláikat, amelyekben a helybeli piaci árak vannak feltüntetve, az Észak-amerikai Egyesült államok budapesti, illetve fiúmei konzulátusán hitelesíttessék. Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a keresk. m. kir. miniszter ur a Brassó, Csikszereida maroshévízi állami közútnak Csikvármegye területén eső 79—80 km. szakaszán Cs. kszentkirályi község határába éjjélépítendő 64 számú 85 méter nyílású Olt hid alapítványi és vasfelszerkezeti munkálatainak biztosítási pályázatát hirdeti. Pályázati határidő: 1907. aug. hó 22. Mirel az érdekelteket azzal értesítjük, hogy a szóban levő pályázat közelebbi feltételei a nevezett minisztérium I. C. 1. ügyosztályában (II. kerület Albrecht ut 1 sz. földszint) a hivatalos órák alatti megtehetőek. Nagyvárad, 1907. augusztus hó 5-én. **Huzella** Gyula kir. keresk. tan. elnök. **Dr. Sarkadi** Lajos titkár.

\* **Szerencsétlenség a gyorsvonaton.** Az orsovai 704-es számú gyorsvonatot tegnap délután 2 óra 25 perckor Pilis és Albertirsa között baleset érte. Szemben jött vele a másik vágányon egy talpfákkal megrakott tehervonat, amelynek rakománya oly szerencsétlenül volt elhelyezve, hogy áttért a másik vágányra. A gyorsvonat nekiment a talpfáknak. Nagy Lajos lútt leesett a vonatról, bordatörést szenvedett és karját is eltörte. Több kocsi ablaka betört, a kocsik egy része megrongálódott. A súlyosan sérült Nagy Lajost, miután orvos nem volt a vonaton, a hálókocsiban helyezték el és Gervas máv. főfelügyelő, aki a vonaton volt, az első segítségben akarta részesíteni, de a mentőszekrényt csaknem teljesen hasznavehetetlen állapotban találta. Budapesten a mentők várták a vonatot és Nagy Lajost a kórházba szállították.

\* **Zsidó drótostót.** Szinte hihetetlennek tartanók, hogy ilyen is van, ha hivatalos irás nem tanuskodik róla. Ez a hivatalos irás pedig — körözlevél. Aradmegyében köröznek egy Glück Sámson nevű hatvanhat éves zsidó drótostót. Valami apróbb kihágást követett

el s ezért egy napi elzárásra ítélték. Ő tudomásul vette és ment — drótozni. Ki tudja, hol reperálja most a defektus cseréplazekákat vagy foltozza a fogyatékosági hiányban szenvedő bádogedényeket. Mert hát szorgalmasnak kell lenni, nagy a familia, négy gyermek van otthon s már unokák is vannak. Az öreg pedig tán az egyetlen zsidó drótostót — járja a falvakat.

\* **Öngyilkos földmives** Csobota János, 42 éves siádi földműves tegnap délután a házában vadászfegyverével mellbe lötte magát; mire hozzátartozói észrevették, már kiszenvedett. Az öngyilkos földmives már régóta betegeskedő s mivel betegségére hiába keresett orvoslást, kintjaitól öngyilkos módon kívánt szabadulni.

\* **Női-ruha szabászati tanfolyam városunkban.** Koch I. országos hírű szabásztanár ma délután 2 órakor nyitja meg tanfolyamát a Kereskedelmi Csarnok dísztermében, hol hölgyeink gyorsan megtanulhatják a divatos ruha szabászatot, mint értesülünk sokan fogják ezen célszerű alkalmat fölhasználni.

## TANÜGY.

### Az iskolai értesítők.

*A jászóvári prem. kanonokrend nagyváradai főgimnáziumának értesítője*

Novotny S. Alfonz igazgató kegyeletes szavakban emlékezik meg a tanév folyamán elhunyt tankerületi főigazgatóról, Nátalussy Kornélról, akinek arcképét is hozza az értesítő. Ezután részletesen foglalkozik az intézet kébelében a múlt iskolai évben megalakult Mária Egyesülettel. Ezen egyesület a főgimnázium kétségbevonhatatlan katolikus jellegének életet adni van hivatva; nem lesz ez pusztán cím, mert ezen intézmény által elérhető nevelés e cím az ilju szívében megvalósítja s ezen intézménynek elterjedése méltán keltheti fel lelkünkben a keresztény öntudat és élet felbredésének reményét. Van ebben az intézményben erő; életre akar nevelni; az erénygyakorlatok által az akarataknak versenytart; az önuralomnak iskolája, melyben a tehetség a munka és érdem hozzák a babérokat. Az egyesület 1906 dec. 8-án tartotta első ünnepélyét, amelyen nagyvárad kath. társadalma egyházi és világi előkelősége részt vett. Ez egyesület fővédnökei: Szmeccsányi Pál dr. megyés püspök és és Takács Menyhért dr. jászóvári prépost. Az egyesület pénztári kimutatása a megalakulás évében 116881 kor. kiadással szemben 164883 kor. bevétel s így az egyesület készpénz vagyona 48002 kor. Adja Isten, hogy a fiatal egyesület előmozdítsa egy oly nemzedéknek felnevelését, mely a mainál erkölcsileg tisztább és erősebb társadalmi élet megteremtője lesz.

Iskolai ünnepek tartottak az intézetben: okt. 6-án »Az aradi vértanúk« emlékére és okt. 29-én II. Rákóczi Ferenc és társai halmvainak hazazállításának alkalmával. November 19-én Erzsébet királyné emlékeztetere rendeztek ünnepséget, március 15-én pedig a magyar szabadság üjjászületését ünnepelték.

Hazafias és tanulmányi szempontból egyaránt nevezetes az a zárandokut, melyben 30 tanuló két tanár vezetése alatt megjelent II. Rákóczi Ferenc fejedelem kassai temetésén. Az intézet tanári kara 21 személyből áll, kik közül 17-en a jászóvári premontrai kanonokrend tagjai.

A tanári könyvtár ez évi összes kiadása 123525 korona s jelenleg 1754 művet foglal magában 6418 kötetben. Ezzel szemben az ifjúsági könyvtárra 580 koronát fordítottak, tartalma az értesítőben nincs feltüntetve.

A filológiai szertár	98562 K.
A történelmi szertár	1502— K.
A földrajzi szertár	1788— K.
Term. rajzi és vegytani szertár	11715— K.
A rajzi szertár	120— K.
A torna szertár	175158 K.

Összesen tehát 17,86220 K.

értéket képvisel. A természettani szertár értéke, melyre csak az idén 1200 K-t fordítottak, nincs megjelölve.

Van még 2594 drbból álló érem és pénzgyűjtemény.

Az ifjúsági Eötvös önképzőkör Petőfi Sándor és Vörösmarty Mihály emlékeztetét díszüléssel ünnepelte.

A segítő-egyesület 52 tanuló részeseit együttesen 745 korona segélyben. Ösztöndíjat nyert 12 tanuló 4870 kor. értékben. Pénzbeli segélyt 20 tanuló 832 kor.88 fill. értékben és jutalom könyveken kívül 11 tanuló összesen 350 korona jutalmat. Ezen kívül a három róm. kath. internatusban 65, a gör. kath. intézetben 87 s a görög keletiben 7 tanuló részesült ingyenes ellátásban.

Az intézet tanulóiról s tanulmánybeli előmeneteléről szólnak a köv. adatok:

felvétetett nyitv. tanuló	620.
» mag.	33.
Vizsg. tett nyilv. »	583.
» mag. »	30.

Tandij elengedésben részesült az első félévben 118 tanuló, összesen 5190 kor. értékben.

Az összes segélyezés értéke hozzávetőleg — egy tanuló ingyenes ellátását 300 kor. számítva: megüti az évi 60000 koronát.

Kelle fényesebb bizonyíték a kath. társadalom humanizmusáról?

A vizsgálatot tett tanulók közül elégtelen osztályzatú 129 (21 százalék), sikeresen vizsgázott 485 (79 százalék). A bukottak százaléka elég magas. Még feltűnőbb az, hogy a bukottak százaléka az első osztályt leszámítva, ahol az természetszerűen a legnagyobb, a felsőbb osztályokban nagyobb mint az alsókban s 4. 5. 6. osztályokban jóval túlhaladja a II. és III. oszt. százalékat, a 6. osztályban is meghaladja a 18 százalékat, ami nem mutat teljesen normális állapotra és igazán szomorú bizonyíték a középtételek oktatási rendszerünk hiányosságának. Valósággal megrázza az ember lelkét a magyar nyelv statisztikája, amely szerint a bukottak százaléka ebből a tantárgyból az I—IV. osztályokban alig mutat változást, az I. és 2-ik osztályban 15, s még a negyedikben is 13 százalék. Hol itt a hiba? Mert a tanulóknak egyedül itt aligha fogjuk megtalálni. Tehát ne csak statisztikát készítsünk, hanem annak tanulságait is értékesítsük.

A beiratások július első napjaiban voltak. Evi tandij 60 korona.

## TÁVIRATOK.

### Wekerle Dánoson.

**Budapest.** aug. 5. Wekerle Sándor miniszterelnök ma reggel vonaton dánosi birtokára utazott.

### A bolgár fejedelem Ischlben.

**Ischl,** aug. 4. Ő tetsége ma délelőtt Ferdinán bolgár fejedelemet egy órai magánhallgatáson fogadta. Nemsokára rá ő Felsége meglátogatta a fejedelemet és körülbelül félóra hosszat időzött nála. Fél 3 órakor a császári villában családi ebéd volt, melyen Ferdinánd fejedelem kívül Markov tábornok, Fleischmann lovag magántitkár, Markov őrnagy, báró Hengelmüller nagykövet és báró Trautenberg követ nejevel is résztvettek. A délelött folyamán a fejedelem Lipót bajor hercegnél és Izabella főhercegnőnél leadta névjegyét. Később viszont Lipót és György bajor hercegek adták le névjegyüket a fejedelemnél. Délután 4 órakor a fejedelem Bécsbe utazott.

### A casablancai mészárlás.

**Tanger,** aug. 4. A casablancai helyzet e hó 2-án még mindig fenyegető volt. A bának nincs semmi hatalma és kétszáz spanyol

kénytelen volt a honzulásra menekülni. A mészárlás áldozatait már eltemették. Az a hír terjedt el, hogy a keresztény temetést feldul-ták. Három európai eltűnt és még nem tud-nak róluk semmit. Tonlonból három francia hadihajó ment a mantkói vizekre.

### Vasuti katasztrófa.

**Angers, aug. 4.** Egy Portiersbe elin-dult vonat mozdonya a Pontódece mellett levő hidon kisiklott és a szerkocsival, egy teherkocsival és egy III. osztályu sze-mélykocsival a Loirebe zuhant. 13 em-ber meghalt, 40 még nem került elő.

### Rockefeller föllebbez.

**Chicago, augusztus 5.** A Standard Oil Company az ellen az ítélet ellen, melylyel 29,240,000 dollár pénzbírságra ítélték, felfolya-módással akar élni.

### Vérengző török rablók.

**Budapest, aug. 5.** Teheránból táv-iratozzák: A közeli falvak egyikében egy török fegyveres csapat megtámadta a lakosságot és 13 férfit, továbbá 60 asszonyt és gyermeket meggyilkoltak.

## NYILTTÉR.

Vettük a következő értesítést!

### Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstädter-féle szalmakala-pok. Eredeti Panama-kala-pok. Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zsefir in-gek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a birneves Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.

## MULATSÁG.

**Mulatság élesden.** Gróf Bethlen Aladár védnöksége alatt álló Tulipánszövetség Magyar Védőegyesület Eledsi Fiókja 1907. évi aug. 18-ik napján délután Eledsen Kádár József vendéglőjének összes termeiben és kert helyiségében a saját alapja javára zártkörű nyári táncmulatságot tart. A mulatságra szóló meghívókat már szétküldte a rendezőség. A jó-tékony célú mulatság iránt az egész megyében megnyilatkozik az érdeklődés, mely a jó siker-nek nagyon kedvező jele. Belépti díj; személy-jegy 2 korona, családijegy 4 korona. A fent-nevezett fióknak tagjai és családjaik a belépti díjnak csak felét kötelesek fizetni. Felülfizetések — a jótékony célra való tekintettel — kö-zszónettel fogad és hirlapilag nyugtázza a rende-zőség jegyek előre válthatók a fiók tagjainak:

Izsák Adolf, Kádár József és Schwartz Mór üzleteiben.



REGÉNYCSARNOK.



## A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciaából.)

4

— Hová gondol? . . . Egy alig néhány óra óta férjné levő asszony, ilyesmi alól fel van mentve; az egészen természetes! És Regine sarkon fordult, egész boldogan, hogy egy pillanatra megszabadult.

Mialatt Pascal rohant a ház felé és egyéb gondolata sem volt az őt ért megrázkódtatásnál, Regine beljebb ment a park sűrűjébe. Ösztön-szerűleg meggyorsította lépteit, mintha szökni akarna. Hová sietett? . . . Miféle menedék-helyre? . . . Minő segítyt várt a mozdulatlan fák sötét tömegétől, melyek alatt most nyugta-lanító árnyak képződtek. Ő maga sem tudta. Talán észébe jutott a Juim, a tiszta, csendes vízű folyó, a mit az előbb látott és az kísér-tetbe hozta. Regine azonban, a nélkül, hogy számot adna magának mindarról, eltávozott a folyótól. A talaj észrevétlenül emelkedett a lábai alatt. Az ut nemsokára meredekebb lett. A faszor, a melyben Regine haladt, elkanyarod-tott, mintha visszafelé vezetne. A fiatal asz-sony letért arról és egy meredek ösvényen haladt tovább. Sűrűen nőtt fák borítottak el egy dombot. Aztán egy bozóttal benőtt sza-kadékhöz jutott. Annak egészen a szélén ha-ladva felfelé, a fiatal asszony egy magaslat te-tejére jutott, a honnan gyönyörű kilátás nyi-lott nagyon változatos tájakra, mely a lemenő nap sugaraitól bearanyozott kék légben uszott. Ezen a magaslaton egy kis kioszk állott és körülötte padok voltak. A dombon túl azon-nal a park fala látszott.

Régine leült, nézte a tág térséget, a me-zőket, a végtelenbe nyúló utakat, a távolban elvesző s boldog emberiségről regélő falvakat, nézte az eget, mely felé madarak röpködtek. Véghetetlen kétségbeesés szorongatta a szívét, zokogás fojtogatta, de sirni nem tudott és da-cára mély szomorúságának, valami kétségbe-esett elragadtatást érzett. A nagyszerű kilátás, a magány, a csend büvölte meg.

Miért tiltja a vallás az öngyilkosságot? — kérdezte Regine önmagától. — A feladato-mat teljesítettem, atyámat megmentettem. Ha halalos vétek megölni magamat, nem sokkal rosszabb-e még annál, hazugságban, a sors ellen fellázadva élni, gyűlölvén a tértit, a kinek hűségét esküdtem Isten előtt, mialatt egy má-sikat szerettem? . . . Igen . . . egy másikat szerettem . . . és nem tudom elteledni őt.

(Folyt. köv.)

## KÖZGAZDASÁG.

### Értéktőzsde.

Budapest, aug. 5.

Osztrák hitelrészvény	— — —	651 50
Magyar hitelrészvény	— — —	750 25
Leszámitoló bank	— — —	492 —
Rimamurányi	— — —	54 25
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	660 25
Közuti vasut	— — —	542 75
Városi villamos vasut	— — —	287 —

### A gabonatőzsde határideje.

Budapest, aug. 5.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — —	9.10
Zab okt.	— — —	8.10

Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.81

### Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 aug. 5-én		
Magyar aranyjáradék 4%	— — —	111.20
Magyar koronajáradék 4%	— — —	93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.30
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	98 —
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	95.60
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — —	188 —
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	144 —
Osztrák járadék papirban	— — —	97.25
Osztrák járadék ezüstben	— — —	98.25
Osztrák járadék aranyban	— — —	116 —
Osztrák korona járadék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150 —
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	18.15
Magyar hitelbank részvény	— — —	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	652 —
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	660 —
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.12
Német birodalmi márka	— — —	117.77
London vista	— — —	240.67
Páris vista a	— — —	95.20
70 márkás arany	— — —	23.52

## SZERKESZTŐI PÓSTA.

**P. B.** (Helyben.) A dánosi rémes rablógyil-kosság mindenfelé borzadályt kelt s rémlátásokra vezet. Ilyen eset volt a hágó korcsmai képzelt rab-lóhítoriája is. A két férfi egyszerű bányamunkás volt, akik igazolták okmányaikkal kiletüket s hogy buto-raikat feladták a vasutra. Pénzüik azonban nem volt elég a vasuton utazásra s így gyalog akarták megenni az utat. A hágókorcsmában a felleges idő miatt szállást kértek s a halálra ijedt asszony ut-a-sította a szőlőkben levő lakásokhoz, hogy ott kap-nak éjjeli menedéket. De nem kaptak s így fekdü-tek le a szántóföldön. A rendőrség meggyőződött ártatlanságuk felől, s hogy ne kelljen tovább gya-logolniok, úgy a két embernek, mint az egyik fele-ségének kényszerlevelet adott vasutra, hogy célju-kat elérjék. A dánosi véres eset szüleménye az egész rablóhítoriája.

**Sz. J.** (Helyben.) Az állami iskoláról írott vasárnapi cikkünkben sajtóhiba okozta a zavart. A tervbe vett új iskolák építése nem 35,000, ha-nem 350,000 koronába kerülne, az állam pedig az új tanító állások dotációjához egyenkint nem 10,000, hanem csak 1000 koronával járul.

A szerkesztésért felelős

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

## Több lakás kiadó

november 1-től

a nagyváradai Katholikus

Legény-Egylet házában,

Teleky-utca 13. szám alatt.

Utcára tágas üzlethelyiség.

Emeleten kényelmes lakosztály.

Udvarban kétszobás lakás.

161 Pincehelyiségben tágas műhely.

Értekezni lehet: Körös-utca 4. szám a. egy. et. igazgatónál.

**MEGJELENT**

az első kötet 500 szöveg-  
képpel és 60, részben  
színes műmelléklettel.



**A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**

**A TECHNIKA VIVMÁNYAI**

című kötet a magyar közön-  
ség minden rétegének érdeklő-  
désére számíthat. Nem tudá-  
kos szakmunka, hanem élvez-  
zetes, könnyed olvasmány.

**A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-BÓL,**

melyről olvasóinknak már több ízben hirt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

**A TECHNIKA VIVMÁNYAI**

**AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.**

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek irták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köreiből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

**A TECHNIKA VIVMÁNYAI** című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A gazdát rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékoztatást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A tanügy munkásai a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyerne. A nagyközönség legszélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szakmákban működőket pedig közelről érdekli a közlekedés eszközeiről, a hadászati technika-ról, az elektromosság-ról, távirás-ról stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: radioaktivitás, drótnélküli távirás, repülőgép stb. e könyv olvasása útján eleven fogalmakká válnak az olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak  
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

**Sebő Imre**

könyv- és papirkereskedésében

**Nagyvárad, Rákóczi-ut.**

**A Technika Vivmányai**

című kötet fejezetei és a szer-  
zők nevei:

- Energia: Schimanek Emil.
- Bányászat: Litschauer Lajos.
- Kohászat: Gálocsy Arpád.
- A fémek megmunkálása: Kandó Gyula.
- Motórok és emelőgépek: Kármán Tódor.
- A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
- Pósta: H. Henyey Vilmos.
- A fény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
- A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
- A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
- Faipar: Gaul Károly.
- Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
- Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
- A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
- Gazdasági gépek: V. Markhót Jenő.
- Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
- Elektromosság: K. Lipthay Károly.
- Telegrafia és telefonja: Hollós József.
- Zárószó: Méray-Horváth Károly.

**A MŰVELTSÉG  
KÖNYVTÁRÁNAK**

első sorozata a következő  
könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világegyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat kötetben, tartalmazni fogja a történelmi, irodalmi és művészeti ismereteket és az első sorozat teljes befejezése után fog megjelenni.

**Legjobbak  
a  
Moskovits  
czipők.  
Kossuth-utca 5.**

24

## A jövő tanévre szükséglendő tankönyvek

valamint mindennemű tan- és író-  
szerek a legjutányosabb árban  
kaphatók: 180 1-0

a Szent László-nyomdában  
N.-Várad, Szilágyi Dezső-u. 3. sz.

## Az első nagyváradai műbutorgyár

16 üzletét  
évi augusztus 1-től  
Fő-utca Guttmann-házban  
nyitja meg, hol az eddig ismert olcsó  
saját gyári árban  
nagy butorkiállítás  
fog a t. vevőközönség rendelkezésére állani.  
Bárminemű butorokat kezesség mellett  
saját gyáramban készítik.  
Költségvetésekkel, rajzokkal, készséggel  
szolgálok díjmentesen.

Büchler Márton

Telefon 626.

152

## Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb árban kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes fényképes-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell árban kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók nernat-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári  
ívlámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

→ villamosvilágítási ←

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szőnpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

## Családi otthont,

elegáns egészséges lakást, fényes ellátást  
találhat nálam f. évi szeptember hó  
elejétől néhány vidéki előkelő urileány,  
ki fővárosi tanintézeteket látogat.

Német, angol, francia társalgás. Zongora. Gazdagon ellátott házi könyvtár. Kivánatra privát oktatás.

Állandó orvosi felügyelet.

Lakás: VI. Király utca 76. sz. a.  
az Orsz. Zeneakadémia, Mintarajziskola,  
Felsőleányiskola stb. közvetlen közelében.  
Villamos összeköttetés a kaputól minden  
irányban.

őzv. Benedek Kornélné

Katona Ida,  
okl. tanítónő.

Személyes megbízhatóság és képességek  
felől szíves információval szolgál több  
egyetemi tanár.

Tessék prospektust kérni.

## Biharmegyei Takarékpénztár.

### Utazási és fürdőidény

alkalmából

megörzés végett elfogadunk

Értékpapirokat

Betéti könyvecskéket

Értéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjlanul

Az átvett tárgyakról elismervényt

adunk — és mérsékelt őrzési díjat

számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár

Kossuth Lajos-utca.

135

## Központi Takarékpénztár Nagyváradon.

Alaptőke 1,000.000 korona.

Telefon szám 443.

### Felhívás!

Az 1907. évi június 2-án tartott rendkívüli közgyűlésünk 5000 drb 200 kor. névértékű új részvény kibocsátása által intézetünk alaptőkéjének két millió koronára leendő felemelését harározta el.

Ezen új 5000 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal birnak olyformán, hogy minden régi részvényre egy új részvény a megállapított 212 korona árban részükre tartatik. E vételárban a kiállítási díj és illeték már bennfoglaltatik.

Az új részvények vételára után a folyó 1907. évi július 1-től a befizetés napjáig 6%-os kamat fizetendő, ennek ellenében az új részvények az üzlet eredményben 1907. év július 1-től kezdve részesednek. A július 1-ig történő befizetések után a takarékpénztár 5% kamatot térít meg.

Ezen közgyűlési határozat folytán felhívjuk t. részvényeseinket, hogy az új részvényekre elővételi jogukat bezárólag f. évi július 15-ig gyakorolják s ugyanakkor a régi részvényeket az elővételi jog gyakorlására vonatkozó lebélyegzés végett pénztárunknál bemutatni sziveskedjenek.

A befizetések 1907. november 1-ig tetszés szerinti részletekben teljesíthetők azonban az előteli jog gyakorlásánál részvényenként 52 korona fizetendő.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak ki. Ezen ideiglenes igazolványok névre szóló részvényekre és ezzel kapcsolatosan a 200 K. n. é. részvényeknek 400 K. n. é. részvényekre való kicserélésére vonatkozólag újabb felhívást fogunk annak idején közzétenni.

Az új részvények befizetésére vonatkozólag érvényben maradnak alapsabályaink 10. §-ának a késedelmes befizetésekre vonatkozó rendelkezései.  
Nagyvárad, 1907. június 3.

107

Központi Takarékpénztár  
Részvénytársaság igazgatósága.